

Minister Rozwoju Regionalnego

**Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013
Wytyczne w zakresie jednolitego systemu zarządzania i monitorowania
projektów indywidualnych, zgodnych z art. 28 ust. 1
ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju**

(ZATWIERDZAM)

Elżbieta Bieńkowska
Minister Rozwoju
Regionalnego

Warszawa, 12 sierpnia 2008 r.

SPIS TREŚCI

1.	PODSTAWA PRAWNA	4
2.	INFORMACJE OGÓLNE	5
3.	WARUNKI PRZYGOTOWANIA I FUNKCJONOWANIA PROJEKTÓW INDYWIDUALNYCH	8
3.1	Przygotowanie i funkcjonowanie indykatywnych list projektów indywidualnych.....	8
3.2	Umowa wstępna (tzw. pre-umowa).....	11
3.3	Kryteria oceny wniosków o dofinansowanie.....	15
3.4	Dofinansowanie projektów indywidualnych przedłożenie i ocena wniosku, umowa o dofinansowanie	15
3.5	Kwalifikowalność wydatków	18
4.	SYSTEM ZARZĄDZANIA I MONITOROWANIA PROJEKTÓW INDYWIDUALNYCH NA ETAPIE ICH PRZYGOTOWANIA DO REALIZACJI	19
4.1	Warunki ogólne	19
4.2	Instytucje zaangażowanie w proces zarządzania i monitorowania przygotowania projektów indywidualnych	19
5.	WSPARCIE BENEFICJENTÓW W PROCESIE PRZYGOTOWANIA PROJEKTÓW INDYWIDUALNYCH	23
5.1	Warunki ogólne	23
5.2	Pomoc doradcza w ramach project pipeline PO PT	24
5.3	Wsparcie w ramach komponentów pomocy technicznej poszczególnych PO	24
5.4	Wsparcie w ramach Inicjatywy JASPERS.....	24
5.5	Przygotowanie dokumentacji jako koszt kwalifikowany projektu	25
6.	MONITOROWANIE WDRAŻANIA PROJEKTÓW INDYWIDUALNYCH.....	27
	27
Załącznik 1.	Format indykatywnej listy projektów indywidualnych przedstawianej do akceptacji instytucji zarządzającej.....	31

Załącznik 2. Wzór umowy wstępnej (tzw. pre-umowy) w zakresie przygotowania projektu do realizacji.....	32
---	-----------

1. PODSTAWA PRAWNA

- 1) Niniejsze wytyczne zostały wydane na podstawie art. 35 ust. 3 pkt. 2 i 11 *Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz. U z 2006 r. Nr 227, poz. 1658 oraz z 2007 r. Nr 140 poz. 984), zwanej dalej „Ustawą”.
- 2) Wytyczne dotyczą *projektów indywidualnych*, określonych w art. 28 ust. 1 pkt 1 Ustawy¹.
- 3) Jeżeli koszt całkowity projektu wyłonionego na podstawie art. 28 ust. 1 przekracza kwotę 25 mln euro w przypadku środowiska naturalnego oraz 50 mln euro w przypadku innych dziedzin, to zgodnie z zapisami art. 39 *Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999* (Dz. Urz. UE L210 z dnia 31 lipca 2006 r., dalej zwanego: „Rozporządzeniem”) jest on nazywany *projektem dużym*. Zgodnie z zapisami art. 39-41 Rozporządzenia realizacja takiego projektu wymaga zatwierdzenia decyzją Komisji Europejskiej. Ponadto indykatywna lista projektów dużych jest obowiązkową częścią programu operacyjnego przekazywanego do zatwierdzenia Komisji Europejskiej (art. 37).
- 4) Na potrzeby niniejszych wytycznych beneficjentem określany jest podmiot odpowiedzialny za przygotowanie i realizację projektu indywidualnego.

¹ Nie dotyczy PO Kapitał Ludzki, w ramach którego szczegółowe zasady sposobu wyboru i funkcjonowania projektów indywidualnych zostały określone w Systemie Realizacji PO KL wydanym na podstawie art. 26 ust. 1 pkt. 8 Ustawy.

2. INFORMACJE OGÓLNE

- 5) Niniejszy dokument² służy przedstawieniu sposobu wyboru i funkcjonowania projektów indywidualnych, zasad opracowania i zatwierdzania indykatywnych list projektów indywidualnych oraz systemu zarządzania i monitorowania przygotowania projektów objętych listami.
- 6) Instytucje Zarządzające (IZ) krajowymi i regionalnymi programami operacyjnymi przewidzianymi do realizacji w latach 2007-2013 (z wyłączeniem PO Pomoc Techniczna, PO Kapitał Ludzki oraz PO Europejskiej Współpracy Terytorialnej), zostały zobowiązane przez Ministra Rozwoju Regionalnego (MRR), działającego jako Instytucja Koordynująca Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia (IK NSRO), do sporządzenia **indykatywnych list projektów indywidualnych** (zwanymi dalej: „listami”), będących dodatkowymi, krajowymi dokumentami informującymi o najważniejszych inwestycjach planowanych do realizacji w ramach tych programów, ogłaszanych zgodnie z art. 28 ust. 1a i 1b Ustawy.
- 7) Indykatywna lista projektów indywidualnych dla danego programu operacyjnego stanowi zestawienie projektów wyłonionych do realizacji w ramach tego programu w trybie określonym w art. 28 ust. 1 pkt 1 Ustawy, w tym *projektów dużych*,.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 pkt 1 Ustawy **projekty indywidualne** stanowią przedsięwzięcia o strategicznym znaczeniu dla realizacji programu operacyjnego, wskazywane przez instytucję zarządzającą programem. Wdrożenie tych projektów jest niezwykle istotne z punktu widzenia osiągnięcia zakładanych wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, danego sektora bądź województwa. Projekty te w znaczący sposób przyczyniają się do realizacji założeń zawartych w Strategii Rozwoju Kraju, politykach/strategiach sektorowych oraz strategiach rozwoju województw.
- 8) W ramach indykatywnych list projektów indywidualnych wyodrębnia się następujące typy projektów:
 - 1) **Projekty duże** – inwestycje o wartości powyżej 25 mln euro w przypadku środowiska naturalnego, oraz 50 mln euro w przypadku innych dziedzin, które zgodnie z zapisami art. 39 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006, nazywane są projektami dużymi i których lista, w myśl zapisów art. 37 Rozporządzenia, jest obowiązkową częścią programu operacyjnego przekazywanego do zatwierdzenia Komisji Europejskiej, jak również którym udzielenie wsparcia wymaga akceptacji Komisji dla wniosku o dofinansowanie.
 - 2) **Projekty mniejsze** – inwestycje o wartości do 25 mln euro w przypadku sektora ochrony środowiska oraz do 50 mln euro w pozostałych sektorach gospodarki, których lista nie jest obowiązkową częścią programu operacyjnego, nie podlega akceptacji Komisji Europejskiej i powstaje wyłącznie dla celów krajowych.
- 9) Indykatywny charakter list oznacza, iż podane w nich informacje dotyczące poszczególnych projektów mają charakter orientacyjny, będący odzwierciedleniem najlepszego stanu wiedzy o projekcie w momencie tworzenia listy. Wiążącego doprecyzowania informacji o projekcie dokonuje się na etapie zobowiązania się beneficjenta do przygotowania projektu w ramach umowy na przygotowanie projektu (*pre-umowy*) oraz umowy o dofinansowanie projektu.

² Treść niniejszych wytycznych podawana jest do publicznej wiadomości jedynie na stronie internetowej MRR oraz w Biuletynie Informacji Publicznej. Dodatkowo w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” ogłaszany jest komunikat o miejscu publikacji wytycznych oraz ich zmianach, a także o terminie, od którego wytyczne lub ich zmiany będą stosowane.

- 10) Indykatorywna lista projektów indywidualnych, jako że stanowi dodatkowy, krajowy dokument do programu operacyjnego, nie jest przedmiotem negocjacji i akceptacji Komisji Europejskiej. Dokument zostaje Komisji przedstawiony do wiadomości.
- 11) W ramach indykatorywnej listy projektów indywidualnych wyróżnia się przedsięwzięcia przeznaczone do realizacji w pierwszej kolejności, które nazywa się **projektami podstawowymi**. Projekty indywidualne, które mogą zostać zrealizowane poprzez włączenie na listę projektów podstawowych na warunkach określonych w pkt 49) niniejszych wytycznych, określa się mianem **projektów rezerwowych**. Decyzję o przygotowaniu listy projektów rezerwowych podejmuje IZ programem operacyjnym.

W przypadku podjęcia decyzji o przygotowaniu listy projektów rezerwowych lista ta co do zasady nie powinna przekraczać 10% alokacji danego działania.
- 12) Projekty przewidziane do realizacji w trybie indywidualnym w ramach danego programu operacyjnego proponowane są przez IZ oraz ministrów właściwych w poszczególnych działach administracji rządowej, przy udziale partnerów społeczno-gospodarczych i ekspertów. Nie wszystkie projekty zawarte na liście muszą być gotowe do realizacji na etapie jego tworzenia. Z uwagi na fakt, iż lista w sposób indykatorywny pokazuje najważniejsze zamierzenia inwestycyjne w perspektywie 2007-2015, mogą znaleźć się w niej projekty znajdujące się obecnie na etapie koncepcyjnym, lecz których realizacja jest szczególnie istotna z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego kraju/województwa/sektora. Projekty te muszą mieć jednakże realistyczne założenia, opierać się na wiarygodnych szacunkach kosztów i terminów realizacji oraz gotowości beneficjenta do podjęcia się ich przygotowania i realizacji.
- 13) Umieszczenie projektu na liście jest warunkową deklaracją jego realizacji i związane jest z zarezerwowaniem środków w ramach budżetu danego priorytetu programu operacyjnego na realizację przedłożonego projektu. Projekty te nie podlegają procedurze konkursowej. Nie oznacza to jednak, iż projekt znajdujący się na liście uzyskuje dofinansowanie automatycznie. Uzyskanie dofinansowania jest uzależnione od spełnienia przez projekt wymogów formalnych i merytorycznych dotyczących przygotowania odpowiedniej dokumentacji i gotowości do wdrożenia (w tym wniosku o dofinansowanie z wymaganymi załącznikami, np. studium wykonalności, prognoza oddziaływania na środowisko, etc.), zgodnych z kryteriami zatwierdzonymi przez komitet monitorujący oraz akceptacji wniosku o dofinansowanie wraz z wymaganymi załącznikami przez IZ lub decyzji Komisji Europejskiej w przypadku projektów dużych.
- 14) Propozycje projektów do umieszczenia na liście przedkłada IZ lub instytucja pośrednicząca (IP) uczestnicząca we wdrażaniu programu operacyjnego w danym obszarze, która zgłasza projekt do IZ. Zgodnie z art. 28 ust. 1 pkt 1 Ustawy, IZ wskazuje projekty indywidualne przeznaczone do realizacji w ramach programu operacyjnego, zgodne z kryteriami zatwierdzonymi przez komitet monitorujący (KM). Tym samym IZ dokonuje ostatecznego wyboru projektów indywidualnych dla danego programu.
- 15) Koordynacją propozycji projektów i wskazaniem projektów przeznaczonych do realizacji spośród zgłoszonych w ramach krajowych programów operacyjnych zajmuje się minister właściwy ds. rozwoju regionalnego, pełniący rolę IZ dla powyższych programów, który ogłasza listę zgodnie z art. 28 ust. 1a Ustawy. W przypadku regionalnych programów operacyjnych wyłonienie projektów indywidualnych oraz stworzenie indykatorywnej listy leży w kompetencji Zarządów Województw, które ogłaszają listę zgodnie z art. 28 ust. 1b Ustawy.
- 16) Lista ogłoszona zgodnie z art. 28 ust. 1a i 1b Ustawy może podlegać modyfikacjom, z uwzględnieniem pkt 17.
- 17) Minister Rozwoju Regionalnego może aktualizować listę projektów indywidualnych realizowanych w ramach krajowych programów operacyjnych, ogłaszaną zgodnie z art. 28 ust. 1 pkt 1a Ustawy, jednak nie częściej niż 2 razy do roku (w terminie do dnia 31 lipca i

do dnia 31 stycznia), w szczególności w oparciu o dane poszczególnych IZ dotyczące stanu przygotowania projektu do realizacji zbierane w ramach systemu monitorowania przygotowania projektów indywidualnych.

Harmonogram każdorazowej aktualizacji listy projektów indywidualnych realizowanych w ramach krajowych programów operacyjnych, o której mowa powyżej, określa IZ.

- 18) Ostateczna akceptacja listy przez IZ poprzedzona jest procesem konsultacji społecznych oraz oceny strategicznej i merytorycznej projektów zgłoszonych do realizacji w ramach poszczególnych programów według kryteriów zawartych w niniejszych wytycznych.
- 19) IZ może zdecydować o usunięciu określonych projektów z listy, jeśli w związku z pojawieniem się nowych okoliczności nie będzie możliwości ich realizacji zgodnie z warunkami określonymi w niniejszych wytycznych.
- 20) W celu efektywnego przygotowania projektów indywidualnych do realizacji niniejsze wytyczne określają jednolity system zarządzania i monitorowania przygotowania projektów indywidualnych do realizacji. System ten stanowi narzędzie umożliwiające monitorowanie stanu przygotowania projektów do realizacji, identyfikację oraz reagowanie na ewentualne zagrożenia przy przygotowaniu projektów, a także zapewnienie wsparcia doradczego i finansowego w procesie przygotowawczym.
- 21) Wsparcie procesu przygotowania projektów indywidualnych udzielane jest na zasadach określonych w dokumentach programowych ze środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna (PO PT), komponentów pomocy technicznej w ramach programów operacyjnych, poszczególnych priorytetów programów operacyjnych w formie zaliczkowania/refundacji kosztów przygotowania dokumentacji jako wydatków kwalifikowanych projektów, wsparcia w ramach inicjatywy JASPERS³.

³ JASPERS – ang. *Joint Assistance to Support Projects in European Regions* – inicjatywa wsparcia doradczego dla projektów infrastrukturalnych w regionach europejskich, realizowana przez Komisję Europejską, przy pomocy Europejskiego Banku Inwestycyjnego i współudziale Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju.

3. WARUNKI PRZYGOTOWANIA I FUNKCJONOWANIA PROJEKTÓW INDYWIDUALNYCH

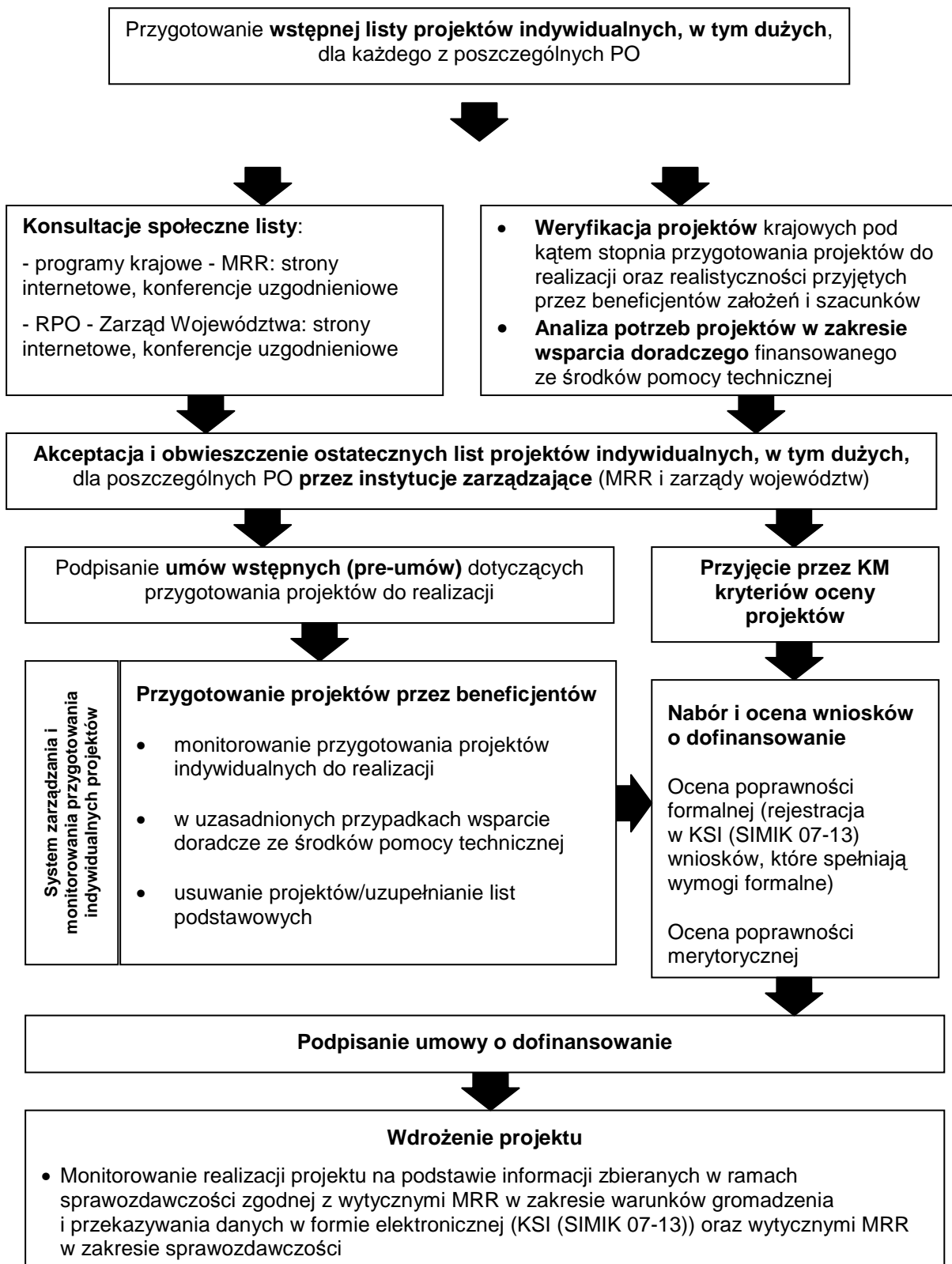
3.1 Przygotowanie i funkcjonowanie indykatywnych list projektów indywidualnych

- 22) Za przygotowanie indykatywnej listy projektów indywidualnych dla danego programu operacyjnego odpowiada właściwa IZ.
- 23) W przypadku krajowych programów operacyjnych minister właściwy ds. rozwoju regionalnego współpracuje w przygotowaniu list z odpowiednimi ministrami właściwymi ds. działów administracji rządowej. Instytucje pośredniczące są zobowiązane do zebrania od potencjalnych beneficjentów propozycji projektów indywidualnych, w tym dużych, dla poszczególnych priorytetów programu operacyjnego i przedłożenia tych propozycji właściwym IZ.
- 24) W przypadku regionalnych programów operacyjnych (RPO) listy są tworzone przez zarządy województw.
- 25) IZ/IP, umieszczając projekt na liście, określa nazwę projektu, instytucję odpowiedzialną za realizację projektu, miejsce realizacji projektu (województwo), orientacyjny koszt całkowity projektu (w tym maksymalny poziom dofinansowania z UE obliczony w odniesieniu do kosztów kwalifikowalnych) oraz przewidywany okres realizacji inwestycji zgodnie z wzorem znajdującym się w Załączniku 1. Format indykatywnej listy projektów indywidualnych przedstawianej do akceptacji IZ.
- 26) Instytucja zarządzająca poddaje zgłoszone propozycje ocenie według następujących kryteriów:
- 1) strategiczny charakter projektu,
 - 2) kwalifikowalność projektu oraz Beneficjenta,
 - 3) zgodność projektu z celami Strategii Rozwoju Kraju (SRK), Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013 (NSRO), programu operacyjnego oraz strategiami wojewódzkimi i strategiami sektorowymi,
 - 4) skala oddziaływania projektu (regionalna w RPO, ponadregionalna i krajowa w programach krajowych),
 - 5) stopień wpływu projektu na osiągnięcie wskaźników SRK, NSRO oraz programu operacyjnego,
 - 6) dostępność środków finansowych w ramach alokacji danego priorytetu programu operacyjnego,
 - 7) inne kryteria specyficzne dla sektora,
- 27) IZ przedstawia wstępną propozycję listy dla danego krajowego bądź regionalnego programu operacyjnego, która zostaje poddana procesowi szerokich konsultacji społecznych. Konsultacje prowadzone są za pośrednictwem stron internetowych IZ, gdzie lista projektów zostaje umieszczona na okres co najmniej 30 dni celem zebrania uwag i opinii. Równolegle IZ organizuje konferencje uzgodnieniowe obejmujące poszczególne sektory interwencji projektów indywidualnych.
- W ramach procesu weryfikacji list, o którym mowa w punkcie 17) niniejszych wytycznych procesowi konsultacji społecznych poddane są wyłącznie nowe projekty skierowane do umieszczenia na listach projektów indywidualnych.
- 28) Równolegle z procesem konsultacji społecznych projekty przewidywane do realizacji w ramach krajowych programów operacyjnych zostają poddane szczegółowej weryfikacji

przez MRR. Weryfikacja obejmuje między innymi analizę stopnia przygotowania projektów oraz ocenę realistyczności przyjmowanych przez beneficjentów założeń i szacunków. W trakcie weryfikacji zostają również zebrane informacje dotyczące potrzeb podmiotów zgłaszających poszczególne projekty w zakresie wsparcia doradczego w procesie przygotowawczym projektów, finansowanego ze środków pomocy technicznej.

- 29) Po przeprowadzeniu powyższych działań następuje ostateczna akceptacja list dla poszczególnych programów operacyjnych przez właściwe IZ, ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego w przypadku programów krajowych oraz zarządy województw w przypadku RPO.
- 30) Publikacja przyjętych list następuje w formie obwieszczenia zgodnie z art. 28 ust 1a i 1b Ustawy.
- 31) Informacje dotyczące projektu zawarte na opublikowanych listach mają charakter indykatywny i są przedmiotem doprecyzowania na etapie podpisywania pre-umowy oraz ostatecznie wiążącego określenia w momencie zawarcia umowy o dofinansowanie.
Zgodnie z punktem 17 wytycznych dopuszcza się wprowadzanie na listę przy jej najbliższej aktualizacji aktualnych informacji o projekcie, zawartych w pre-umowie.
- 32) W przypadku regionalnych programów operacyjnych IZ RPO przekazuje listę projektów indywidualnych do wiadomości Instytucji Koordynującej RPO (IK RPO), w terminie 14 dni kalendarzowych od daty publikacji obwieszczenia, oraz informuje IK RPO o wszelkich modyfikacjach opublikowanej listy.

Rys. 1: Schemat funkcjonowania projektów indywidualnych dla krajowych i regionalnych programów operacyjnych.

3.2 Umowa wstępna (tzw. pre-umowa)

33) Po opublikowaniu zgodnie z art. 28 ust 1a Ustawy obwieszczenia zawierającego listę projektów indywidualnych dla danego krajowego programu operacyjnego IZ lub działająca w jej imieniu IP (I lub II stopnia) podpisuje z beneficjentem w możliwie najkrótszym terminie, jednakże nie dłuższym niż 6 miesięcy od dnia ogłoszenia listy projektów indywidualnych⁴, umowę wstępną (zwaną dalej *pre-umową*)⁵, stanowiącą zobowiązanie beneficjenta do prawidłowego i terminowego przygotowania projektu indywidualnego do realizacji.

W ramach aktualizacji listy projektów indywidualnych zgodnie z punktem 17 wytycznych IZ lub IP (I lub II stopnia) podpisuje pre-umowy z beneficjentami nowych projektów umieszczonych na liście podczas aktualizacji, w możliwie najkrótszym terminie, jednakże nie dłuższym niż 6 miesięcy od dnia ogłoszenia listy projektów indywidualnych.

Dla projektów, które znajdowały się na poprzednio obowiązującej liście, mimo ponownego ich opublikowania na zaktualizowanej liście, obowiązuje termin na podpisanie pre-umowy od daty ogłoszenia poprzedniej listy.

34) W przypadku regionalnych programów operacyjnych, po opublikowaniu obwieszczenia zawierającego listę projektów indywidualnych zgodnie z art. 28 ust 1b Ustawy, rekomenduje się zawieranie *pre-umów* na warunkach określonych w niniejszych wytycznych z uwzględnieniem specyfiki RPO.

35) W *pre-umowie* IP I lub II stopnia/IZ określa niezbędne warunki do spełnienia przez beneficjenta przed złożeniem przez niego wniosku o dofinansowanie projektu indywidualnego. Zawarcie i prawidłowe rozliczenie się przez beneficjenta z wykonania *pre-umowy* jest warunkiem niezbędnym dla podpisania umowy o dofinansowanie projektu i uzyskania dofinansowania projektu. Nie podpisanie *pre-umowy* w terminie wskazanym w punkcie 33 wytycznych skutkuje usunięciem projektu z listy.

36) Podstawowe warunki *pre-umowy*, które projekt indywidualny musi spełnić w sposób łączny w celu uzyskania dofinansowania dla realizacji, są następujące:

- 1) prawidłowe i terminowe przygotowanie dokumentacji projektu wraz z wnioskiem o dofinansowanie, sporządzonymi według kryteriów przedstawionych przez IZ danym programem operacyjnym,
- 2) przekazanie przez beneficjenta IZ lub instytucji, której IZ delegowała kompetencje w poniższym zakresie, pełnej wymaganej dokumentacji projektu i wniosku o dofinansowanie w terminie ustalonym w *pre-umowie* do oceny według kryteriów przyjętych przez komitet monitorujący dla danego programu operacyjnego,
- 3) uzyskanie pozytywnego wyniku oceny wniosku o dofinansowanie wraz z wymaganymi załącznikami według kryteriów przyjętych przez komitet monitorujący dla danego programu operacyjnego.

⁴ Za datę ogłoszenia listy projektów indywidualnych należy przyjąć datę obwieszczenia ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego.

⁵ Zawarcie *pre-umowy* nie obowiązuje projektów, które były przedłożone Komisji Europejskiej w latach 2004-2006, jednak ze względu na wyczerpanie się środków nie uzyskały decyzji o dofinansowanie ze środków Funduszu Spójności w latach 2004-2006 a następnie zostały zaktualizowane w trybie art. 5 ust 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1084/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego Fundusz Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1164/94, a także projektów, dla których beneficjenci deklarują złożenie wniosków o dofinansowanie wraz z wymaganą dokumentacją przed upływem terminu przewidzianego w wytycznych na zawarcie *pre-umowy*.

- 37) Do podpisania umowy o dofinansowanie nie dochodzi w sytuacji, gdy:
- 1) nastąpiło wyczerpanie się środków w danym priorytecie/działaniu programu operacyjnego,
 - 2) nastąpiła zmiana zapisów programu operacyjnego konieczna dla prawidłowej realizacji programu, której wcześniej nie dało się przewidzieć, wykluczająca możliwość udzielenia dofinansowania,
 - 3) strony odstąpiły od realizacji *pre-umowy*, w tym na skutek okoliczności opisanych w punkcie 43) wytycznych.
- 38) *Pre-umowy* zawiera się z beneficjentami wszystkich projektów znajdujących się w obwieszczeniu (o którym mowa w art. 28 ust. 1a i 1b Ustawy) na danej liście podstawowej. IZ podejmuje decyzję o zakresie zawierania *pre-umów* z projektami z listy rezerwowej. Informacje o zawartych *pre-umowach* IP/IZ zamieszcza na swoich stronach internetowych⁶.
- 39) Dopuszcza się możliwość zawarcia jednej *pre-umowy* obejmującej swym zakresem kilka projektów będących w gestii jednego beneficjenta.
- 40) *Pre-umowa* zawiera w szczególności:
- 1) podstawowe informacje dotyczące projektu, takie jak m.in. określenie zakresu projektu, informacje o beneficjencie, wartości finansowej inwestycji i jej lokalizacji, wymaganej dokumentacji i bieżącym stanie jej przygotowania;
 - 2) zobowiązanie beneficjenta do prawidłowego i terminowego przygotowania projektu do realizacji oraz do przedstawienia w określonym terminie wniosku o dofinansowanie projektu wraz z wymaganymi załącznikami do oceny;
 - 3) harmonogram opracowania projektu, stanowiący wyszczególnienie działań koniecznych do pełnego przygotowania dokumentacji projektowej i przedstawienia wniosku o dofinansowanie wraz z wymaganymi załącznikami do oceny;
 - 4) informacje dotyczące planowanego bądź też udzielonego wsparcia dla przygotowania projektu;
 - 5) inne informacje konieczne z punktu widzenia zapewnienia prawidłowego i terminowego przygotowania projektu.
- Wzór *pre-umowy* określa Załącznik nr 2. IZ dostosowuje wzorzec do specyfiki danego programu operacyjnego.
- 41) Wszelkie wartości finansowe określone w *pre-umowie* oraz na liście opublikowanej zgodnie z art. 28 ust. 1a i 1b Ustawy wyraża się w PLN.
- Na potrzeby ewentualnych przeliczeń wartości finansowych wyrażonych w EUR stosuje się kurs Europejskiego Banku Centralnego z przedostatniego dnia roboczego miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym przedstawiona zostaje indykatorywna lista projektów indywidualnych, zawiera się *pre-umowę* lub następuje inne zdarzenie wiążące się z koniecznością dokonania przeliczenia.
- 42) *Pre-umowa* stanowi punkt odniesienia dla późniejszej oceny postępów w przygotowaniu projektu dokonywanej przez IZ/IP. Zawarty w *pre-umowie* harmonogram stanowi podstawę do oceny terminowości postępów w przygotowaniu projektu przez beneficjenta oraz podejmowania działań przewidzianych w przypadku opóźnień.

⁶ Z zastrzeżeniem zawartym w poprzednim przepisie.

43) IZ ma prawo odstąpić od realizacji *pre-umowy* (lub *żądać odstąpienia od IP I lub II stopnia, w zależności od tego, która z instytucji jest stroną umowy*) i zawarcia z beneficjentem umowy o dofinansowanie realizacji projektu z własnej inicjatywy lub na wniosek instytucji pośredniczącej (I lub II stopnia). IZ może zasięgnąć w tej kwestii opinii Komitetu Koordynacyjnego NSRO. Odstąpienie od realizacji *pre-umowy* może nastąpić w sytuacji gdy:

- 1) beneficjent wycofał się z realizacji projektu;
- 2) nastąpiło opóźnienie w przygotowaniu projektu w stosunku do ustalonego harmonogramu większe niż 3 miesiące i skutkujące opóźnieniem terminu zakończenia realizacji *pre-umowy*.

Wystąpienie takiego opóźnienia wskazuje że wystąpiły poważne problemy w przygotowaniu projektu oraz że opóźnienie może narastać w dalszych fazach prac nad przygotowaniem projektu, a tym samym zagrażać absorpcji środków w ramach programu operacyjnego.

W przypadku zaistnienia powyższego opóźnienia IZ dokonuje oceny jakościowej przyczyn i potencjalnych dalszych skutków opóźnienia, a następnie może:

- a) warunkowo przedłużyć wykonywanie umowy, i/lub
 - b) udzielić dodatkowego wsparcia dla działań przygotowawczych, nie przewidzianego początkowo, którego celem jest doprowadzenie przygotowania projektu do założonego oryginalnie celu, albo
 - c) wykreślić projekt z listy, a co za tym idzie wstrzymać udzielane wsparcia w przygotowaniu projektu. IZ odstępuje od umowy z beneficjentem na skutek niedotrzymania przez beneficjenta zobowiązania zawartego w *pre-umowie*.
- 3) beneficjent ukrył w trakcie tworzenia indykatywnej listy projektów indywidualnych informacje mogące mieć istotny wpływ na możliwość i termin realizacji projektu lub podał nieprawdziwe informacje o takim charakterze;
 - 4) w toku przygotowania projektu zaistniały obiektywne okoliczności uniemożliwiające przygotowanie lub realizację projektu;
 - 5) projekt przestał spełniać kryteria, które decydowały o umieszczeniu projektu na indyktywnej liście projektów indywidualnych, wskazane w pkt 26 wytycznych,
 - 6) beneficjent dokonał zmiany w zakresie przygotowywanego projektu w stosunku do tego, który był podstawą umieszczenia projektu na indyktywnej liście projektów indywidualnych, bez uzyskania pisemnej akceptacji IP I lub II stopnia/IZ oraz zmiany zapisów *pre-umowy*.

Zmiany zakresu projektu, o której mowa powyżej, można dokonać na podstawie pisemnego zgłoszenia przez beneficjenta do IP/IZ konieczności dokonania zmiany w zakresie przygotowywanego projektu wraz z uzasadnieniem. Dokonanie zmiany wymaga pisemnej akceptacji IP/IZ oraz odnośnej zmiany *pre-umowy*.

- 7) beneficjent przekazał w terminie dłuższym niż 30 dni kalendarzowych, po upływie miesięcznego okresu, informacje o postępach w przygotowaniu projektu do realizacji, o którym mowa w punkcie 97 wytycznych.

44) Informacja dotycząca usunięcia projektu z listy jest przekazywana przez IZ beneficjentowi oraz Komitetowi Koordynacyjnemu NSRO.

45) Środki zarezerwowane na realizację projektu, który zostanie usunięty z listy, IZ:

- 1) po ewentualnym zasięgnięciu opinii Komitetu Koordynacyjnego NSRO, przeznaczają na realizację projektu rezerwowego, jeżeli takowy został przewidziany na

- indykatywnej liście projektów indywidualnych dla danego programu operacyjnego, lub
- 2) przeznacza na zwiększenie puli środków dostępnych dla projektów wyłanianych w innym niż indywidualny trybie określonym w art. 28 Ustawy (w tym w szczególności w procedurze konkursowej) w ramach danego priorytetu/działania programu operacyjnego, lub
 - 3) przeznacza na dodatkowe zasilenie projektów, które na podstawie analiz IZ zostały niedoszacowane, lub
 - 4) jeżeli w danym obszarze brak jest odpowiednio przygotowanych projektów, przeznacza na inne priorytety/działania w ramach danego programu operacyjnego. Przesunięcie środków pomiędzy osiami priorytetowymi następuje na wniosek IZ, lecz z uwagi na fakt, iż wymagana jest zmiana programu operacyjnego, konieczna jest zgoda Komisji Europejskiej.
- 46) Projekty umieszczone na liście projektów indywidualnych (liście podstawowej, jak i rezerwowej) nie mogą ubiegać się o wsparcie finansowe w trybie innym niż indywidualny, na zasadach określonych w Ustawie, do momentu ich usunięcia z listy.
- 47) W przypadku usunięcia projektu indywidualnego z listy następuje przesunięcie środków na projekty niedoszacowane nowe lub na projekty konkursowe.
- 48) Projekty znajdujące się na liście na miejscach rezerwowych mogą otrzymać wsparcie w ramach *pre-umowy* tak jak projekty podstawowe. O zakresie przyznanego wsparcia decyduje IZ lub IP (I lub II stopnia).
- 49) Udzielenie dofinansowania dla realizacji projektu rezerwowego poprzez podpisanie umowy o dofinansowanie z beneficjentem (umowy właściwej) możliwe jest w przypadku jednoczesnego:
- I. uwolnienia środków działania/priorytetu wskutek:
 - 1) usunięcia z listy projektu podstawowego,
 - 2) braku gotowości projektów podstawowych do realizacji,
 - 3) zaistnienia oszczędności w realizowanych projektach (*pre-umowach* i umowach o dofinansowanie),
 - 4) zwiększenia alokacji na dane działanie/priorytet,
 - 5) podjęcia przez IZ decyzji o nadkontraktacji w działaniu/priorytecie,
 - II. pełnego zrealizowania przez beneficjenta postanowień *pre-umowy*,
 - III. uzyskania przez projekt pozytywnej oceny w zakresie spełnienia kryteriów ustalonych przez komitet monitorujący zgodnie z punktem 53 wytycznych.
- 50) Lista projektów rezerwowych zostaje poddana priorytetyzacji według stopnia wypełniania kryteriów strategicznych określonych w pkt 26. W przypadku skreślenia projektu z listy podstawowej lub wygenerowania wolnej alokacji, na listę podstawową przesunięty zostaje projekt rezerwowy w największym stopniu wypełniający kryteria strategiczne określone w pkt 26, znajdujący się na początku listy rezerwowej.
- 51) W przypadku gdy wartość wnioskowanego dofinansowania pierwszego projektu rezerwowego przekracza alokację powstałą w wyniku uwolnienia środków w sposób opisany w punkcie 49 podpunkt I wytycznych, beneficjent wyraża pisemnie zgodę na realizację projektu przy obniżonym dofinansowaniu. W przypadku powstania wolnej kwoty w pierwszej kolejności jest ona przekazywana dla tego projektu do pełnej wysokości wnioskowanego dofinansowania o czym pisemnie informuje się beneficjenta. W przypadku braku zgody beneficjenta na obniżenie dofinansowania procedura ta stosowana jest dla kolejnego projektu rezerwowego.

- 52) IZ lub inna instytucja, której delegowano zadanie w zakresie zawierania umów, podpisuje umowę o dofinansowanie projektu rezerwowego po uzyskaniu zgody IZ. IZ może w tej kwestii zasięgnąć opinii Komitetu Koordynacyjnego NSRO.

3.3 Kryteria oceny wniosków o dofinansowanie

- 53) Po akceptacji programów operacyjnych przez Komisję Europejską, dla poszczególnych programów zostają powołane komitety monitorujące, które zgodnie z art. 65 lit. a) Rozporządzenia Rady nr 1083/2006, w terminie do 6 miesięcy po akceptacji programu przez Komisję Europejską zatwierdzają kryteria wyboru projektów do dofinansowania. Kryteria te zostają zaproponowane Komitetom przez IZ. Zatwierdzone przez komitet monitorujący kryteria oceny projektów są zbieżne dla projektów wybieranych w trybie konkursowym oraz projektów indywidualnych. Zarówno projekty konkursowe, jak i projekty indywidualne oceniane są w systemie punktacyjno-rankingowym.

3.4 Dofinansowanie projektów indywidualnych – przedłożenie i ocena wniosku, umowa o dofinansowanie

- 54) IZ przyjmują do oceny wnioski o dofinansowanie projektów indywidualnych w ramach poszczególnych programów operacyjnych.
- 55) Projekty indywidualne objęte są systemem zarządzania i monitorowania przygotowania projektów indywidualnych, mającym na celu nadzorowanie prawidłowego i terminowego przygotowania projektów do realizacji oraz udzielanie wsparcia dla beneficjentów (szczegółowo opisanego w rozdziale 5 wytycznych).
- 56) Beneficjent składa wniosek o dofinansowanie projektu indywidualnego, zawierający niezbędny zakres informacji oraz wymagane załączniki, w terminie określonym w *pre-umowie*, do IZ, która dba o właściwy przebieg procesu.
- 57) Wzór wniosku, zakres informacji niezbędnych do zawarcia we wniosku o dofinansowanie oraz wymagane załączniki do wniosku określa IZ.
- 58) IZ może delegować prowadzenie przyjmowania i oceny wniosków o dofinansowanie innej instytucji, w szczególności IP I lub II stopnia.

3.4.1 Ocena poprawności formalnej

- 59) IZ lub delegowana przez IZ instytucja odpowiedzialna za prowadzenie przyjmowania i oceny wniosków dokonuje oceny formalnej wniosku.
- 60) Ocena formalna przeprowadzana jest zgodnie z trybem stosowania kryteriów wyboru projektów zatwierdzonych przez KM dla danego PO/RPO. Ocena formalna wniosku o dofinansowanie jest oceną „0-1”. Niespełnienie jednego z warunków formalnych powoduje odrzucenie wniosku o dofinansowanie z dalszej procedury, o ile wniosek nie zostanie uzupełniony o wymagane elementy zgodnie z decyzją IZ.
- 61) Ocena formalna dokonywana jest w oparciu o listę sprawdzającą, sporządzoną w oparciu o kryteria oceny formalnej wniosków zatwierdzone przez komitet monitorujący. Dla każdego z ocenianych wniosków wypełniana jest osobna lista sprawdzająca wniosków.
- 62) Beneficjenci, których wnioski o dofinansowanie nie spełniają wymogów formalnych powiadamiani są o tym fakcie i mają możliwość uzupełnienia dokumentacji wniosku.
- 63) Dokumentacja może być uzupełniona jedynie o dokumenty, które zostały wadliwie opracowane, przygotowane (np. omyłki rachunkowe, oczywiste błędy, dokumentacja potwierdzająca kwalifikowalność podmiotu). Instytucja odpowiedzialna za prowadzenie przyjmowania i oceny wniosków dokonuje ponownej oceny, na podstawie której może,

uwzględniając dodatkowe informacje, przesunąć projekt do puli projektów zaakceptowanych.

- 64) Szczegółowe warunki dotyczące dopuszczalnych terminów uzupełniania dokumentacji i zakresu dopuszczalnych uzupełnień określa IZ lub instytucja odpowiedzialna za prowadzenie przyjmowania i oceny wniosków.

3.4.2 Rejestracja wniosków o dofinansowanie

- 65) Rejestracji wniosku w instytucji zarządzającej lub delegowanej przez IZ instytucji odpowiedzialnej za prowadzenie przyjmowania i oceny wniosków podlegają projekty, które pomyślnie przeszły procedurę oceny formalnej. Proces rejestracji oznacza umieszczenie informacji na temat wniosku w Krajowym Systemie Informatycznym (SIMIK 07-13) - na potrzeby procesu monitorowania.

3.4.3 Ocena poprawności merytorycznej

- 66) Ocena merytoryczna polega na sprawdzeniu opracowanej przez beneficjenta dokumentacji w oparciu o kryteria wyboru projektów zatwierdzone dla danego programu operacyjnego przez komitet monitorujący.
- 67) Ocenę merytoryczną przeprowadza IZ lub delegowana przez IZ instytucja odpowiedzialna za prowadzenie przyjmowania i oceny wniosków.
- 68) Ocena merytoryczna przeprowadzana jest zgodnie z trybem stosowania kryteriów wyboru projektów zatwierdzonych przez KM dla danego PO/RPO, wspólnym dla wszystkich trybów wyboru projektów.
- 69) Obsługę techniczną procesu oceny merytorycznej prowadzi instytucja zarządzająca lub delegowana przez IZ instytucja odpowiedzialna za prowadzenie przyjmowania i oceny wniosków.
- 70) W procesie oceny merytorycznej mogą brać udział eksperci właściwi dla danej dziedziny. IZ lub delegowana przez IZ instytucja odpowiedzialna za prowadzenie przyjmowania i oceny wniosków może powołać ekspertów z listy prowadzonej przez Ministra Rozwoju Regionalnego (o której mowa w art. 31 Ustawy) lub ekspertów związanych m. in. z jednostkami badawczo-rozwojowymi w rozumieniu ustawy z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 33, poz. 388 z późn. zm.), z uczelniami wyższymi, w rozumieniu ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.), stowarzyszeniami, działającymi na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 ze zm.), bądź samorządami zawodowymi.
- 71) W przypadku braku odpowiedniej liczby ekspertów do oceny wniosków spośród grup ekspertów wymienionych powyżej, IZ lub delegowana przez IZ instytucja odpowiedzialna za prowadzenie przyjmowania i oceny wniosków może powołać innych ekspertów pod warunkiem przeprowadzenia ich otwartego naboru zgodnie z określonymi przez siebie i jawnymi kryteriami. Eksperci powoływani są z zachowaniem przepisów art. 31 Ustawy.
- 72) W celu zapewnienia niezależności i obiektywizmu oceny wniosków instytucja odpowiedzialna za prowadzenie przyjmowania i oceny wniosków powinna dochować staranności, aby dobór oceniających/ekspertów był bezstronny. Za każdym razem oceniający/eksperti przed rozpoczęciem oceny podpisują deklarację bezstronności.
- 73) Ostateczną decyzję w sprawie dofinansowania projektu podejmuje IZ.
- 74) Dopuszcza się możliwość uzupełnienia lub poprawy dokumentacji projektu indywidualnego w przypadku negatywnego rezultatu oceny merytorycznej wniosku o dofinansowanie na warunkach ustanowionych przez IZ i za jej zgodą.

75) Z uwagi na stosowanie trybu określonego w art. 28 ust.1 pkt 1 Ustawy, dla projektów indywidualnych nie mają zastosowania zapisy art. 30 Ustawy dotyczące protestów wnioskodawcy, którego projekt nie uzyskał dofinansowania.

3.4.4 Ogłoszenie listy projektów objętych dofinansowaniem

76) IZ lub delegowana przez IZ instytucja odpowiedzialna za prowadzenie przyjmowania i oceny wniosków ogłasza wyniki przeprowadzonego postępowania na stronie internetowej oraz pisemnie informuje beneficjenta o wynikach rozpatrzenia jego wniosku. Minimalny zakres informacji umieszczonej na temat projektów na stronie internetowej obejmuje nazwę beneficjenta, tytuł projektu oraz wartość przyznanego dofinansowania.

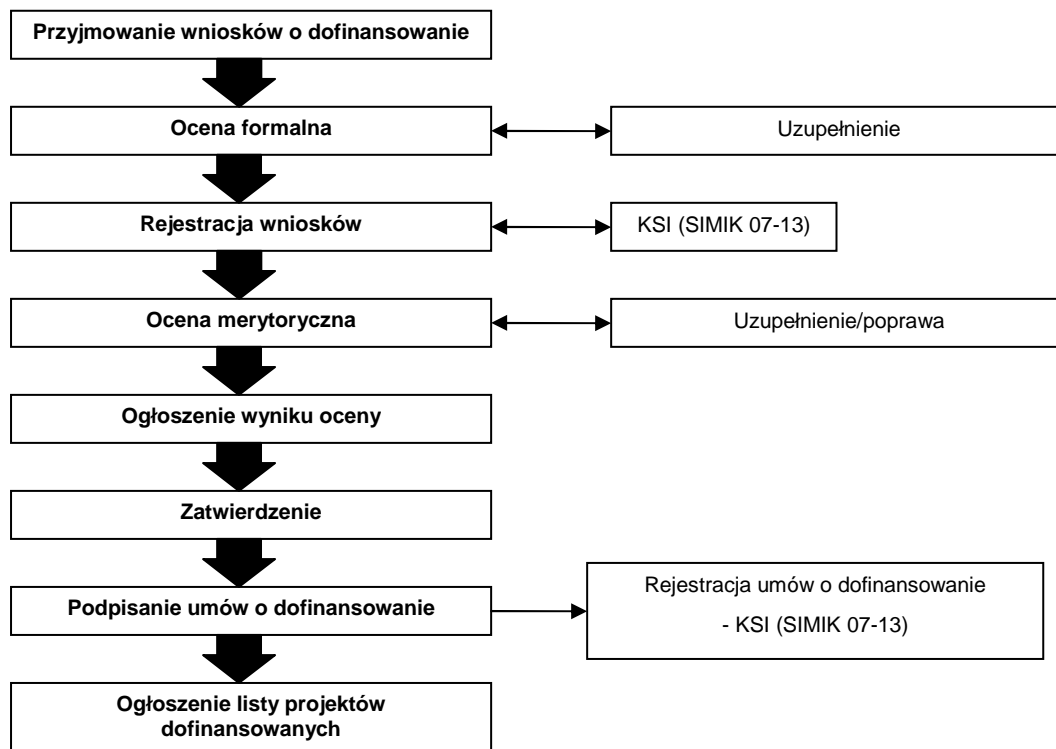
3.4.5 Podpisanie umowy o dofinansowanie

77) Umowę o dofinansowanie z beneficjentem zawiera IZ lub inna instytucja, której delegowano zadanie w zakresie zawierania umów.

78) Podpisywanie umów o dofinansowanie nie może nastąpić przed zatwierdzeniem programu operacyjnego przez Komisję Europejską oraz przed datą wejścia w życie uchwały Rady Ministrów w sprawie przyjęcia programu operacyjnego w przypadku krajowych programów operacyjnych, bądź uchwały Rady Ministrów określonej w art. 20 ust. 4 Ustawy w przypadku RPO.

79) Podpisana umowa o dofinansowanie podlega procedurze rejestracji w IZ lub delegowanej przez IZ instytucji odpowiedzialnej za prowadzenie przyjmowania i oceny wniosków na potrzeby monitorowania.

Rys. 2: Schemat procesu przyjmowania wniosków o dofinansowanie, oceny oraz podpisania umowy o dofinansowanie.

3.5 Kwalifikowalność wydatków

- 80) W zakresie dotyczącym kwalifikowalności wydatków w ramach projektów indywidualnych stosuje się regulacje dotyczące kwalifikowalności wydatków w ramach wszystkich projektów objętych wsparciem z funduszy strukturalnych lub Funduszu Spójności. Szczegółowe zasady w tym zakresie zawierają *Krajowe wytyczne dotyczące kwalifikowania wydatków w ramach funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie programowania 2007-2013* wydane przez Ministra Rozwoju Regionalnego.
- 81) Kwalifikowalność podmiotów, które mogą starać się o wsparcie z funduszy strukturalnych lub Funduszu Spójności określa bezpośrednio program operacyjny. Interpretację związaną z definicją poszczególnych kategorii określonych w programie operacyjnym wydaje IZ programem operacyjnym z poszanowaniem odpowiednich przepisów krajowych i wspólnotowych.
- 82) Początek okresu kwalifikowalności wydatków stanowi data otrzymania przez Komisję Europejską programu operacyjnego lub data 1 stycznia 2007 r., w zależności od tego, która z tych dat jest wcześniejsza. W przypadku projektów rozpoczętych przed datą 1 stycznia 2007 r. lub datą otrzymania przez Komisję Europejską programu operacyjnego, do kosztów kwalifikowanych zalicza się wydatki faktycznie poniesione po tej dacie. Wydatki poniesione wcześniej nie stanowią wydatku kwalifikowanego.
- 83) Koniec okresu kwalifikowalności wydatków na potrzeby rozliczenia z Komisją Europejską stanowi data 31 grudnia 2015 r. Datę końcową kwalifikowalności wydatków dla beneficjentów określa IZ programem operacyjnym uwzględniając czas potrzebny na dokonanie zamknięcia pomocy w ramach programu i końcowe rozliczenie z Komisją
- 84) W przypadku działań objętych programem pomocowym zatwierdzonym przez Komisję Europejską obowiązują ramy czasowe w nim określone. Jeżeli w programie pomocowym nie zostały określone ramy czasowe, okres kwalifikowalności wydatków określa się zgodnie z pkt 82) oraz 83) Wytycznych. W przypadku projektów indywidualnych, wobec których zastosowanie znajdują reguły dotyczące regionalnej pomocy inwestycyjnej, okres kwalifikowalności wydatków rozpoczyna się nie wcześniej niż w momencie otrzymania przez Beneficjenta potwierdzenia spełnienia kryteriów określonych w programie pomocowym.
- 85) Okres kwalifikowalności wydatków określony jest w umowie o dofinansowanie i jest zgodny z warunkami określonymi w pkt 82 i 83.

4. SYSTEM ZARZĄDZANIA I MONITOROWANIA PROJEKTÓW INDYWIDUALNYCH NA ETAPIE ICH PRZYGOTOWANIA DO REALIZACJI

4.1 Warunki ogólne

- 86) System zarządzania i monitorowania przygotowania projektów indywidualnych opiera się na współdziałaniu instytucji uczestniczących w systemie wdrażania programu operacyjnego w sprawowaniu koordynacji i nadzoru nad przygotowaniem do realizacji projektów indywidualnych, monitorowaniu postępów w procesie przygotowawczym, podejmowaniu działań zaradczych w przypadku występowania ryzyka dla przygotowania projektu oraz udzielaniu wsparcia doradczego dla beneficjentów.
- 87) Głównymi celami systemu zarządzania i monitorowania procesu przygotowania projektów indywidualnych są:
- 1) zapewnienie koordynacji pomiędzy politykami rządu i samorządów w zakresie planowanych inwestycji,
 - 2) sprawne i efektywne zarządzanie procesem przygotowania projektów indywidualnych,
 - 3) szybkie wygenerowanie/wyłonienie projektów, które mogą być wdrożone w pierwszej kolejności,
 - 4) zapewnienie prawidłowego i terminowego przygotowania wszystkich projektów indywidualnych,
 - 5) zapobieganie i eliminowanie zagrożeń powstających na etapie przygotowania projektów indywidualnych.
- 88) Monitorowanie postępu prac nad przygotowaniem projektu do realizacji następuje w oparciu o informacje uzyskiwane przez instytucje zaangażowane w proces zarządzania i monitorowania od beneficjentów, w szczególności w ramach *pre-umowy*.

Założenia procesu przekazywania informacji o stanie przygotowania poszczególnych projektów indywidualnych pomiędzy beneficjentem oraz poszczególnymi instytucjami wraz ze wzorami stosownych dokumentów dla krajowych programów operacyjnych przedstawia minister właściwy ds. rozwoju regionalnego.

4.2 Instytucje zaangażowane w proces zarządzania i monitorowania przygotowania projektów indywidualnych

4.2.1 Komitet Koordynacyjny NSRO

- 89) Do zadań Komitetu Koordynacyjnego NSRO (KK NSRO) w ramach koordynacji i monitorowania przygotowania projektów indywidualnych należy w szczególności:
- 1) monitorowanie komplementarności polityki inwestycyjnej realizowanej na poziomie centralnym i regionalnym oraz koordynacja projektów pomiędzy poszczególnymi programami, tak aby na poszczególnych listach nie figurowały te same przedsięwzięcia, a umieszczone na listach inwestycje były komplementarne,
 - 2) opiniowanie na wniosek IZ usuwania projektów indywidualnych i uzupełniania list projektami rezerwowymi.

4.2.2 Komitety monitorujące

- 90) Do zadań komitetu monitorującego powołanego w ramach systemu wdrażania danego programu operacyjnego należy w szczególności określenie (zatwierdzenie) kryteriów

oceny, której poddane są projekty indywidualne w momencie ubiegania się o dofinansowanie.

- 91) Zgodnie z art. 65 lit. a Rozporządzenia komitet monitorujący zatwierdza te kryteria w terminie 6 miesięcy od zatwierdzenia programu operacyjnego przez Komisję Europejską. Propozycje kryteriów oceny projektów indywidualnych przedstawia komitetowi monitorującemu IZ.
- 92) Skład, zadania i tryb pracy komitetów monitorujących zostały opisane w *Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego dotyczących komitetów monitorujących*.

4.2.3 Instytucje zarządzające i pośredniczące

- 93) IZ w ramach koordynacji i monitorowania przygotowania projektów indywidualnych w szczególności:
 - 1) przedstawiają komitetom monitorującym propozycje kryteriów oceny projektów,
 - 2) zawierają z beneficjentem *pre-umowę*,
 - 3) monitorują na bieżąco stan przygotowania projektów indywidualnych, a także analizują ryzyka związane z procesem przygotowania projektów, w tym w szczególności:
 - a. weryfikują informacje przedstawiane przez beneficjenta,
 - b. dokonują monitorowania przygotowania projektu na miejscu.
 - 4) gromadzą informacje konieczne do zaktualizowania informacji o całkowitej alokacji budżetu programu operacyjnego niezbędnej do realizacji projektów indywidualnych,
 - 5) zapewniają pomoc przy rozwijaniu i przygotowywaniu realizacji projektów znajdujących się w chwili obecnej w fazie koncepcyjnej,
 - 6) wspierają beneficjentów w dążeniu do pełnego przygotowania projektów do realizacji, w razie konieczności mogą zdecydować o udzieleniu beneficjentowi wsparcia w przygotowaniu brakujących elementów dokumentacji przygotowawczej projektu,
 - 7) zarządzają wsparciem technicznym udzielanym poszczególnym beneficjentom w ramach priorytetu(ów) pomocy technicznej programu operacyjnego celem wsparcia przygotowania dokumentacji projektowej,
 - 8) dokonują usunięcia projektu z listy w przypadku wystąpienia okoliczności opisanych w wytycznych,
 - 9) w przypadku krajowych programów operacyjnych przygotowują comiesięczne raporty z monitorowania stanu przygotowania projektów indywidualnych do realizacji, które następnie przekazują IK NSRO,
w przypadku regionalnych programów operacyjnych przygotowują comiesięczne raporty z monitorowania stanu przygotowania projektów indywidualnych do realizacji, które następnie przekazują IK RPO, która przekazuje zbiorczy raport do IK NSRO,
IK NSRO przedstawia co 6 miesięcy informację Komitetowi Koordynacyjnemu NSRO w ramach informacji o stanie realizacji NSRO 2007-2013, dotyczącą stanu przygotowania projektów indywidualnych przewidzianych do realizacji w ramach krajowych, jak i regionalnych programów operacyjnych.
 - 10) zawierają z beneficjentem umowę o dofinansowanie (umowę właściwą).
- 94) IZ może delegować część zadań będących w jej kompetencji IP (I lub II stopnia) lub podmiotowi zewnętrznemu (wyłonionemu w drodze przetargu, sfinansowanego w ramach środków pomocy technicznej i przeprowadzonego w oparciu o przepisy prawa zamówień

publicznych). Podmiotowi zewnętrznemu mogą być w szczególności przekazywane zadania związane z monitorowaniem i doradztwem w zakresie przygotowania projektów indywidualnych.

- 95) IP I stopnia na podstawie delegacji uprawnień przez IZ uczestniczą w szczególności w procesie monitorowania przygotowania projektów kluczowych do realizacji. IP I stopnia mogą być w szczególności odpowiedzialne za zadania określone w punkcie 93) 2-6, jak również w pkt 10). Ponadto IP I stopnia dostarczają IZ informacji do raportów zbiorczych z monitorowania przygotowania projektów indywidualnych do realizacji.
- 96) IZ może powierzyć IP, a ta w dalszej kolejności IP II stopnia w drodze porozumienia w szczególności zadania określone w punkcie 93) pkt 2), 3), 7), 8), 10) niniejszych wytycznych, jak również zadania związane z przyjmowaniem i oceną wniosków o dofinansowanie.

4.2.4 Beneficjent

- 97) Beneficjent odpowiada za prawidłowe i terminowe przygotowanie projektu do realizacji oraz za jego późniejsze wdrożenie, do czego zobowiązuje się w pre-umowie. Mając powyższe na względzie, systematycznie, nie rzadziej niż raz w miesiącu, informuje on IZ/IP lub podmiot zewnętrzny działający na wniosek IZ/IP o postępach w przygotowaniu projektu do realizacji.

Rys. 4: Schemat procesu zarządzania i monitorowania przygotowania projektów indywidualnych.

Beneficjent	Instytucje Zarządzające/ Pośredniczące I lub II stopnia	Komitet Koordynacyjny NSRO
<ul style="list-style-type: none"> • odpowiada za prawidłowe i terminowe przygotowanie projektu do realizacji i jego wdrożenie, • przekazuje systematycznie, nie rzadziej niż 1 raz w miesiącu, informacje dot. stanu przygotowania projektu do realizacji. 	<ul style="list-style-type: none"> • IZ przedstawiają komitetowi monitorującym propozycje kryteriów oceny projektów, • zawierają <i>pre-umowę</i> z beneficjentem, • monitorują na bieżąco stan przygotowania projektów indywidualnych, a także analizują ryzyka związane z procesem przygotowania projektów, w tym w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> - weryfikują informacje przedstawione przez beneficjenta - dokonują monitorowania przygotowania projektu na miejscu • gromadzą informacje konieczne do zaktualizowania informacji o całkowitej alokacji budżetu programu operacyjnego niezbędnej do realizacji projektów indywidualnych • zapewniają pomoc przy rozwijaniu i przygotowywaniu realizacji projektów znajdujących się w chwili obecnej w fazie koncepcyjnej, • wspierają beneficjentów w dążeniu do pełnego przygotowania projektów do realizacji, w razie konieczności mogą zdecydować o udzieleniu beneficjentowi dodatkowego wsparcia w ramach posiadanych uprawnień i możliwości, • zarządzają wsparciem technicznym udzielanym poszczególnym beneficjentom w ramach priorytetu(ów) pomocy technicznej programu operacyjnego celem wsparcia przygotowania dokumentacji projektowej, • dokonują usunięcia projektu z listy w przypadku wystąpienia okoliczności opisanych w wytycznych, • przygotowują comiesięczne raporty z monitorowania przygotowania projektów indywidualnych do realizacji, które następnie IZ przekazują IK NSRO, która przedstawia co 6 miesięcy informację zbiorczą KK NSRO, a w przypadku RPO przygotowują raporty zbiorcze, które IZ przekazują z częstotliwością nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy do IK RPO, która raportuje KK NSRO • zawierają z beneficjentem umowę o dofinansowanie (umowę właściwą). • mogą korzystać w wykonywaniu swoich zadań ze wsparcia podmiotów zewnętrznych 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie informacji z raportów IZ koordynuje przygotowanie projektów w ramach wszystkich programów operacyjnych • monitoruje komplementarność polityki inwestycyjnej realizowanej na poziomie centralnym i regionalnym, • opiniuje na wniosek IZ usunięcie projektów z listy i uzupełnienie ich projektami rezerwowymi.

5. WSPARCIE BENEFICJENTÓW W PROCESIE PRZYGOTOWANIA PROJEKTÓW INDYWIDUALNYCH

5.1 Warunki ogólne

- 98) W ramach systemu zarządzania i monitorowania przygotowania projektów indywidualnych zapewnia się wsparcie beneficjentów w procesie przygotowania projektów do realizacji.
- 99) Wsparcie beneficjentów w procesie przygotowania projektów ma na celu zapewnienie, że projekty dysponują w założonym czasie prawidłowo przygotowaną, odpowiednią dokumentacją, zgodną z kryteriami zatwierdzonymi dla danego PO przez komitet monitorujący, a także że wypełnione są wymogi formalno-prawne i techniczne konieczne do prawidłowego wdrożenia projektów, oraz że przygotowywane projekty będą prowadziły do osiągnięcia przewidywanych efektów strategicznych.
- 100) Wsparcie beneficjentów może nastąpić w formie:
- 1) usług doradczych finansowanych ze środków pomocy technicznej (nazywane dalej „wsparciem technicznym”),
 - 2) zaliczki lub refundacji kosztów materialnego przygotowania dokumentacji projektowej, stanowiących wydatki kwalifikowane związane z realizacją projektu.
- 101) Wsparcie techniczne dla beneficjentów może nastąpić w ramach:
- 1) PO Pomocy Technicznej– w formie pomocy doradczej świadczonej na rzecz IZ lub IP (I i II stopnia) przez wykonawcę(-ów) zewnętrznego(-ych) wyłonionego(-ych) w drodze przetargu na realizację *project pipeline* współfinansowanego ze środków PO PT. Działania doradcy zewnętrznego mogą obejmować:
 - a) monitorowanie procesu przygotowania projektu do realizacji,
 - b) wskazywanie koniecznych do podjęcia przez beneficjenta działań prowadzących do prawidłowego i terminowego przygotowania wniosku o dofinansowanie wraz z wymaganą dokumentacją projektową,
 - c) weryfikację prawidłowości przygotowywanej przez beneficjenta dokumentacji pod kątem zgodności z kryteriami oceny formalnej i merytorycznej,
 - d) doradztwo dotyczące dokumentacji projektowej, nie obejmujące materialnego przygotowania dokumentacji,
 - e) wsparcie doradcze w kwestiach związanych z wyborem miejsca realizacji inwestycji oraz prowadzenia konsultacji społecznych, celem zapewnienia efektywnego dialogu społecznego,
 - f) innych obszarów wskazanych w umowie zawartej pomiędzy wykonawcą a MRR.
 - 2) Komponentów pomocy technicznej w ramach krajowych i regionalnych programów operacyjnych, w zakresie możliwym w ramach poszczególnych programów operacyjnych, na mocy decyzji poszczególnych IZ.
 - 3) Pomocy doradczej w ramach Inicjatywy JASPERS.
- 102) Koszty materialnego przygotowania dokumentacji projektowej stanowią wydatki kwalifikowane związane z realizacją projektu do wysokości 8% wartości całkowitej projektu. Finansowanie kosztów materialnego przygotowania dokumentacji projektowej pochodzi wówczas ze środków poszczególnych priorytetów/działań programów operacyjnych.

5.2 Pomoc doradcza w ramach project pipeline współfinansowanego ze środków PO PT

- 103) Uruchomienie środków PO PT w formule *project pipeline* służy zwiększeniu zdolności IZ do zapewnienia monitorowania oraz doradztwa dla przygotowania projektów indywidualnych oraz wsparciu beneficjenta przy prawidłowym i terminowym przygotowaniu projektu indywidualnego, nie obejmującego materialnego przygotowania dokumentacji projektowej.
- 104) Uruchomienie *project pipeline* następuje poprzez wyłonienie w drodze przetargu przeprowadzonego w oparciu o przepisy ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655), podmiotu zewnętrznego lub podmiotów zewnętrznych (zwanymi dalej „wykonawcami”), świadczących usługi w zakresie określonym w punkcie 100 podpunkt 1) niniejszych wytycznych. Zadania wykonawców zostają szczegółowo określone w dokumentacji przetargowej, przygotowywanej przez IZ PO PT we współpracy z poszczególnymi IZ i IK RPO, jak również w umowie, która zostanie zawarta przez MRR z poszczególnymi wykonawcami.
- 105) Beneficjent zostaje objęty monitoringiem przygotowania projektu i od momentu podpisania pre-umowy korzysta ze wsparcia doradców zewnętrznych w ramach *project pipeline* współfinansowanego ze środków PO PT.
- 106) IZ określa obowiązki IP/IP II oraz beneficjentów w zakresie korzystania ze wsparcia w ramach *project pipeline* PO PT, w tym w szczególności zakres, tryb, formę udzielanej pomocy.

5.3 Wsparcie w ramach komponentów pomocy technicznej poszczególnych PO

- 107) Beneficjent wnioskuje o udzielenie wsparcia w ramach komponentów pomocy technicznej krajowych i regionalnych programów operacyjnych do IZ lub instytucji, której IZ deleguje odnośne kompetencje. Podstawą do ubiegania się o wsparcie są zapisy *pre-umowy*, w której określa się zakres wsparcia technicznego ustalony pomiędzy stronami umowy.

Rys. 6: Schemat demarkacji pomocy technicznej pomiędzy PO PT i komponentami pomocy technicznej w ramach poszczególnych programów operacyjnych

PO Pomoc Techniczna	Komponenty pomocy technicznej w ramach PO
<ul style="list-style-type: none"> • <i>project pipeline</i> – zapewnienie sprawnego i skutecznego funkcjonowania systemu zarządzania i monitorowania przygotowania projektów indywidualnych 	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc dla beneficjentów w zakresie określonym w poszczególnych programach operacyjnych, na mocy decyzji poszczególnych IZ

5.4 Wsparcie w ramach Inicjatywy JASPERS

- 108) Wsparcie w ramach Inicjatywy JASPERS udzielane jest indywidualnym projektom kluczowym o charakterze infrastrukturalnym, które zostaną zgłoszone do IZ z wnioskiem o umieszczenie w corocznym planie działań Inicjatywy JASPERS. Udzielenie wsparcia JASPERS dla danego projektu warunkowane jest znalezieniem się projektu w ostatecznie zaakceptowanym dla danego roku planie działań JASPERS. W toku negocjacji planu

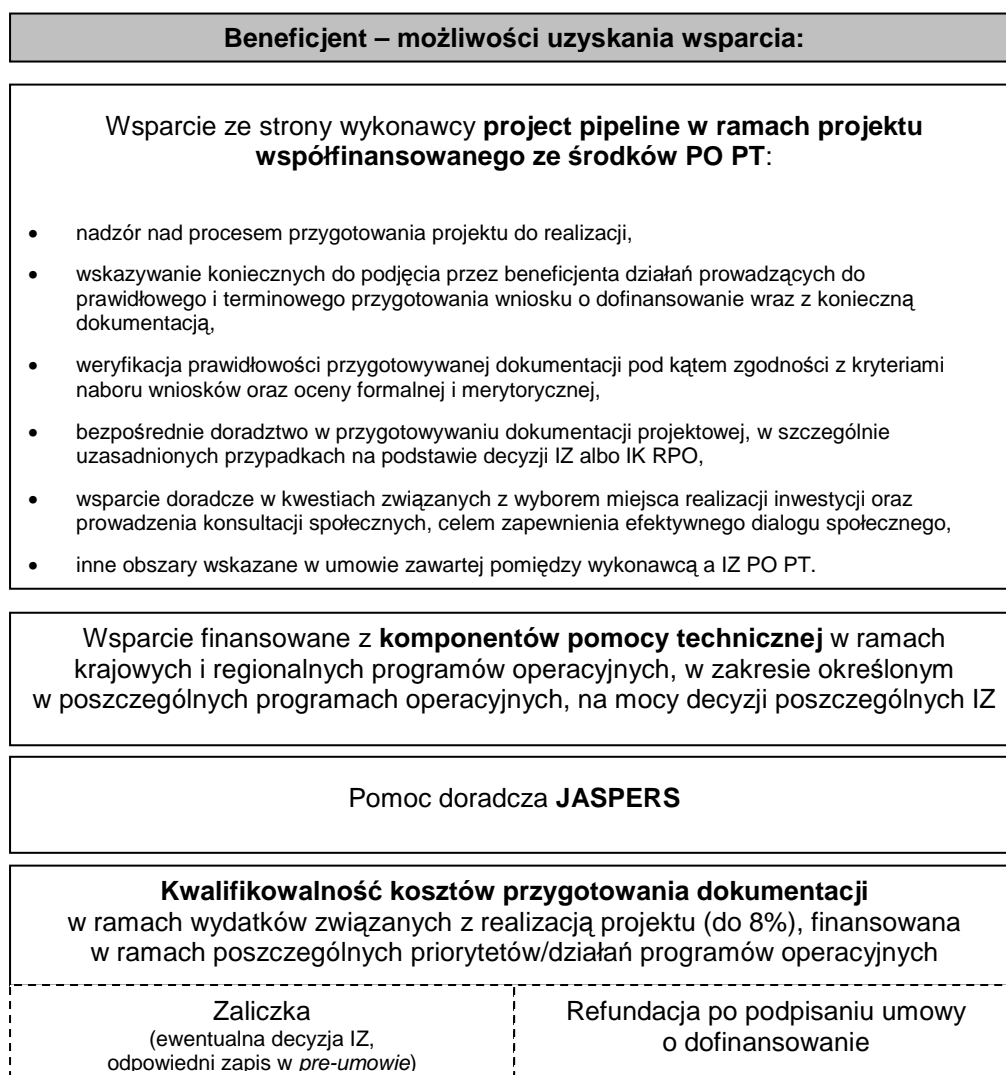
działań z przedstawicielami JASPERS ustalona zostaje skala i zasięg pomocy doradczej dla danego projektu.

- 109) Beneficjent wnioskuje o uzyskanie pomocy doradczej w ramach Inicjatywy JASPERS do IZ danym programem operacyjnym, za pośrednictwem instytucji, którym IZ przekazał kompetencje w tym zakresie. IZ wnioskuje o umieszczenie projektu w corocznym planie działań JASPERS do Departamentu Koordynacji Programów Infrastrukturalnych MRR – instytucji zarządzającej dla Inicjatywy JASPERS.

5.5 Przygotowanie dokumentacji jako koszt kwalifikowany projektu

- 110) Materialne przygotowanie dokumentacji projektowej stanowi koszt kwalifikowany w ramach projektu współfinansowanego z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności do wysokości 8% wartości całkowitej projektu.
- 111) W przypadku projektów indywidualnych możliwe jest udzielenie zaliczki na poczet kosztów kwalifikowanych projektu związanych z materialnym przygotowaniem wymaganej dokumentacji. Projekty indywidualne mogą również korzystać ze standardowej procedury refundacji kosztów przygotowania dokumentacji po podpisaniu umowy o dofinansowanie.
- 112) Instytucja odpowiedzialna za podpisanie *pre-umowy* podejmuje decyzje dotyczące ewentualnego wyboru wariantu udzielenia wsparcia w formie zaliczek lub refundacji oraz ustanawia szczegółowe procedury z tym związane. W szczególności w przypadku wariantu zaliczkowego IZ/IP ustanawia specjalne zapisy w *pre-umowie* regulujące źródła i zakres wsparcia.

Rys. 7: Schemat możliwości uzyskania wsparcia w przygotowaniu projektów przez beneficjentów.

6. MONITOROWANIE REALIZACJI PROJEKTÓW INDYWIDUALNYCH

- 113) Realizacja projektów indywidualnych podlega monitorowaniu przez IZ lub IP (I i II stopnia).
- 114) Monitorowanie realizacji prowadzone jest na podstawie informacji uzyskiwanych od beneficjentów w ramach systemu sprawozdawczości projektów współfinansowanych z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, zgodnych z *Wytocznymi Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie sprawozdawczości* zatwierdzonymi przez Ministra Rozwoju Regionalnego.
- 115) Instytucje Zarządzające/Pośredniczące (I lub II stopnia) w ramach procesu monitorowania bieżącego stanu przygotowania projektów indywidualnych dokonują również monitorowania przygotowania projektu na miejscu.

SŁOWNICZEK

Beneficjent	Podmiot określony w art. 5 pkt 1 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Na potrzeby niniejszych wytycznych beneficjentem określone są podmioty odpowiedzialne za przygotowanie i realizację projektów indywidualnych.
Indykatorywna lista projektów indywidualnych	Zestawienie projektów indywidualnych, w tym projektów dużych, wyłonionych w trybie art. 28 ust. 1 pkt 1 Ustawy, które są przewidywane do realizacji w ramach danego programu operacyjnego.
Instytucje	Instytucja zarządzająca, instytucja pośrednicząca I lub II stopnia w rozumieniu odpowiednio art. 5 pkt 2 - 4 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.
JASPERS	ang. <i>Joint Assistance to Support Projects in European Regions</i> – inicjatywa wsparcia doradczego dla projektów infrastrukturalnych w regionach europejskich, realizowana przez Komisję Europejską, przy pomocy Europejskiego Banku Inwestycyjnego i współdziałanie Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju.
Projekty mniejsze	Projekty o wartości poniżej 25 mln euro w przypadku sektora ochrony środowiska oraz poniżej 50 mln euro w pozostałych sektorach gospodarki, których lista nie jest obowiązkową częścią programu operacyjnego i nie są negocjowane z Komisją Europejską. Lista tych projektów powstaje wyłącznie dla celów krajowych.
Projekty duże	Zgodnie z zapisami art. 39 <i>Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999</i> projektem dużym nazywana jest operacja składająca się z szeregu robót, działań lub usług, której celem samym w sobie jest ukończenie niepodzielnego zadania o sprecyzowanym charakterze gospodarczym lub technicznym, która posiada jasno określone cele i której całkowity koszt przekracza kwotę 25 mln euro w przypadku środowiska naturalnego oraz 50 mln euro w przypadku innych dziedzin. Indykatorywna lista projektów dużych, w myśl zapisów art. 37 Rozporządzenia, jest obowiązkową częścią programu operacyjnego przekazywanego do zatwierdzenia Komisji Europejskiej.
Projekty indywidualne	Projekty określone w art. 28 ust. 1 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.
Projekty podstawowe	Przedsięwzięcia inwestycyjne przewidziane do realizacji w ramach programu operacyjnego, na podstawie umowy o dofinansowanie, zawieranej pomiędzy beneficjentem a instytucją zarządzającą lub pośredniczącą, wyłonione

	do dofinansowania w trybie określonym w art. 28 ust. 1 Ustawy, przeznaczone do realizacji w pierwszej kolejności dzięki rezerwacji środków na ich pokrycie w ramach alokacji programu operacyjnego.
Projekty rezerwowe	Projekty indywidualne, w tym duże, które mogą zostać zrealizowane poprzez włączenie na listę projektów podstawowych w momencie usunięcia z listy innego projektu podstawowego, zgodnie z zasadami określonymi w niniejszych wytycznych. Decyzję o występowaniu listy projektów rezerwowych podejmuje instytucja zarządzająca programem operacyjnym.
Pre-umowa (umowa na przygotowanie projektu do realizacji)	Po przyjęciu przez instytucję zarządzającą ostatecznej listy projektów indywidualnych dla danego programu operacyjnego instytucje pośredniczące lub instytucje zarządzające podpisują z beneficjentami w terminie 6 miesięcy umowę wstępną (zwaną dalej <i>pre-umową</i>), stanowiącą zobowiązanie beneficjenta do prawidłowego i terminowego przygotowania projektu indywidualnego do realizacji.
Rozporządzenie	Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999
System zarządzania i monitorowania projektów indywidualnych	Proces polegający na współdziałaniu instytucji uczestniczących w systemie wdrażania programu operacyjnego w sprawowaniu koordynacji i nadzoru nad przygotowaniem do realizacji projektów indywidualnych, monitorowaniu postępów w procesie przygotowawczym, podejmowaniu działań zaradczych w przypadku występowania ryzyka dla przygotowania projektu oraz udzielaniu wsparcia doradczego finansowanego ze środków pomocy technicznej w uzasadnionych przypadkach. System zarządzania i monitorowania ma na celu doprowadzenie do powstania projektów, których wysoka jakość i terminowe przygotowanie do realizacji, w wysokim stopniu zwiększy możliwość osiągnięcia celów strategicznych Strategii Rozwoju Kraju, NSRO oraz programów operacyjnych
Umowa o dofinansowanie (umowa właściwa)	Umowa, o której jest mowa w art. 5 pkt 1 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.
Umowa wstępna (pre-umowa)	Zob. pre-umowa (umowa wstępna)
Ustawa	Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227, poz. 1658 z późn. zm.).

LISTA SKRÓTÓW

EFRR	– Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	– Europejski Fundusz Społeczny
IK NSRO	– Instytucja Koordynująca Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia
IK RPO	– Instytucja Koordynująca Regionalne Programy Operacyjne
IP	– Instytucja pośrednicząca
IZ	– Instytucja zarządzająca
MRR	– Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
NSRO	– Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia
PO	– program operacyjny
PO IG	– Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka
PO IiŚ	– Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
PO KL	– Program Operacyjny Kapitał Ludzki
PO PT	– Program Operacyjny Pomoc Techniczna
PO RPW	– Program Operacyjny Rozwoju Polski Wschodniej
RPO	– regionalny program operacyjny
SRK	– Strategia Rozwoju Kraju
WE	– Wspólnota Europejska

Załącznik 1. Format indykatywnej listy projektów indywidualnych przedstawianej do akceptacji IZ

Lp.	Nazwa projektu	Orientacyjny koszt całkowity projektu (w tym maksymalny poziom dofinansowania z UE) (mIn PLN)	Przewidywany okres realizacji projektu (od roku - do roku) ⁷	Miejsce realizacji projektu (województwo)	Instytucja odpowiedzialna za realizację projektu	Uzasadnienie realizacji projektu
						<i>(na podstawie siedmiu kryteriów wyboru projektów kluczowych zawartych w pkt. 26) wytycznych)</i>

⁷ Termin rozpoczęcia realizacji projektu wiązać należy z rzeczowym rozpoczęciem realizacji przedsięwzięcia, następującym po uprzednim przygotowaniu właściwych dokumentów i uzyskaniu stosownych decyzji administracyjnych.

Załącznik 2. Wzór pre-umowy w zakresie przygotowania projektu do realizacji.